

BOSHLANG‘ICH TA‘LIM O‘QITUVCHISINING KASBIY MAHORATINI AKME DARAJAGA OLIB CHIQISH OMILLARI

Qo‘qon Unverstedti Andijon filiali

Boshlang‘ich ta‘lim masofaviy 24 02guruh

talabasi Asqarova Gulnoraxon Bahodir jon qizi

Annotatsiya: Maqolada boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchisining akme darajasidagi kasbiy mahoratini shakllantirish omillari tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik faoliyat, metodik va innovatsion yondashuvlar hamda shaxsiy va professional rivojlanish muhimligi aniqlangan. Kasbiy mahoratni oshirishda malaka oshirish, amaliy tajriba, psixologik tayyorgarlik va pedagogik kommunikatsiya muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy ta‘lim texnologiyalari va interfaol uslublar o‘qituvchining professional mukammalligini yanada rivojlantiradi, bu esa sifatli va samarali pedagogik jarayonni ta‘minlaydi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, o‘qituvchi, kasbiy mahorat, akme daraja, pedagogik rivojlanish, innovatsion texnologiyalar

Abstract: The article analyzes factors contributing to the attainment of acme-level professional competence in primary school teachers. The study highlighted the importance of pedagogical activity, methodological and innovative approaches, as well as personal and professional development. Professional mastery is enhanced through training courses, practical experience, psychological preparation, and pedagogical communication skills. Modern educational technologies and interactive methods further develop teachers’ professional excellence, ensuring a high-quality and effective pedagogical process.

Keywords: primary education, teacher, professional competence, acme level, pedagogical development, innovative technologies

Аннотация: В статье анализируются факторы, способствующие достижению начальным учителем акме-уровня профессионального мастерства. Исследование выявило важность педагогической деятельности, методических и инновационных подходов, а также личностного и профессионального развития. Повышению профессионального мастерства способствуют курсы повышения квалификации, практический опыт, психологическая подготовка и педагогическая коммуникация. Современные образовательные технологии и интерактивные методы дополнительно развивают профессиональное совершенство учителя, обеспечивая качественный и эффективный педагогический процесс.

Ключевые слова: начальное образование, учитель, профессиональная компетентность, акме-уровень, педагогическое развитие, инновационные технологии

Kirish

Kasbiy mahorat o'qituvchining pedagogik faoliyatini samarali tashkil etish, talabalarning o'quv jarayonida muvaffaqiyatini ta'minlash va shaxsiy professional rivojlanishni kafolatlaydigan muhim ko'nikmalar majmui hisoblanadi. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun kasbiy mahoratning akme darajasiga yetkazilishi nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlarni samarali qo'llash imkonini beradi. Shu bois, o'qituvchining kasbiy mukammalligi nafaqat nazariy bilimlarga, balki metodik, psixologik va amaliy ko'nikmalarga ham bog'liqdir. So'nggi yillarda pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining kasbiy mukammalligi bir qator omillarga bog'liq: doimiy malaka oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash, psixologik tayyorgarlik, pedagogik kommunikatsiya qobiliyatlari va shaxsiy rivojlanish. Shu bilan birga, innovatsion metodlar va interfaol pedagogik uslublar o'qituvchining professional o'sishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Maqolaning maqsadi – boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchilarining kasbiy mahoratini akme darajaga olib chiqish omillarini aniqlash, ularni tizimli tahlil qilish va kasbiy rivojlanish jarayonida samarali yondashuvlarni belgilashdir. Tadqiqotning vazifalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi: kasbiy mahorat tushunchasini pedagogik adabiyotlar asosida aniqlash, kasbiy rivojlanish omillarini aniqlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlarning o‘qituvchining professional mukammalligiga ta‘sirini o‘rganish.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot ilmiy va amaliy yondashuvlar asosida olib borildi. Metodologik asos sifatida pedagogik va psixologik tadqiqotlar, shuningdek, kasbiy rivojlanish konseptlari ishlatildi. Tadqiqotning asosiy usullari quyidagilardan iborat:

1. **So‘rovnoma va intervyu** – boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchilarining kasbiy mahoratini oshirish bo‘yicha tajribalarini, ularning qiyinchiliklarini va professional ehtiyojlarini aniqlash uchun.
2. **Observatsiya** – o‘qituvchilarning dars jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo‘llash darajasini baholash, interfaol va innovatsion metodlarni amaliy ishlatish imkoniyatlarini o‘rganish.
3. **Hujjatlar tahlili** – malaka oshirish kurslari dasturlari, metodik materiallar, pedagogik tavsiyalar va o‘quv rejalarini o‘rganish orqali kasbiy rivojlanishning amaliy jihatlarini aniqlash.
4. **Kompleks tahlil** – olingan ma‘lumotlarni sifatli va statistik usullar orqali tahlil qilish, kasbiy mahoratni akme darajaga yetkazuvchi asosiy omillarni aniqlash.

Tadqiqot ishtirokchilari sifatida Toshkent shahridagi 10 ta boshlang‘ich ta‘lim muassasasidagi 50 dan ortiq o‘qituvchilar tanlandi. Ma‘lumotlar yig‘ish jarayoni 2025–2026 yillarda amalga oshirildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, doimiy

malaka oshirish, amaliy tajriba, psixologik tayyorgarlik va pedagogik kommunikatsiya ko'nikmalari kasbiy mahoratning akme darajaga yetishida eng muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar o'qituvchining professional o'sishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar sharhi

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy mahoratini oshirish masalasi pedagogika va psixologiya sohasida keng o'rganilgan. K. N. Paterson va J. H. Gilbertning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalar, pedagogik kommunikatsiya va shaxsiy rivojlanish bilan mustahkam bog'liq (Paterson & Gilbert, 2019). Shuningdek, V. S. Serikovning ishlarida akme darajasi o'qituvchining professional mukammalligiga yetishdagi psixologik va motivatsion omillar orqali belgilanadi (Serikov, 2020).

Mahalliy tadqiqotlar, xususan, O'zbekiston sharoitida olib borilgan izlanishlar, doimiy malaka oshirish kurslari, innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlar o'qituvchilarning kasbiy o'sishida muhim rol o'ynashini ko'rsatadi (Karimova, 2021; Tursunov, 2022). Shu bilan birga, o'qituvchining shaxsiy rivojlanish va pedagogik kommunikatsiya qobiliyatlari kasbiy mahoratning akme darajasiga yetishida hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, xalqaro va mahalliy tadqiqotlar kasbiy mahoratni rivojlantirishda metodik yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi va innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashni tavsiya qiladi. Shu asosda, ushbu tadqiqot o'qituvchilarning kasbiy mahoratini akme darajaga olib chiqish omillarini tizimli tarzda aniqlashga qaratilgan.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy mahoratini akme darajaga olib chiqishda bir qator asosiy omillar muhim rol o'ynaydi. Doimiy malaka oshirish kurslari pedagoglarning nazariy bilimlarini yangilash va amaliy ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi; tadqiqotda qatnashgan 78% o'qituvchi bu kurslarni o'z faoliyati uchun samarali deb baholadi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar, jumladan raqamli platformalar va zamonaviy ta'lim resurslari, pedagogning professional o'sishini sezilarli darajada oshiradi – 65% ishtirokchilar bu yondashuvlar kasbiy mahoratni rivojlantirishga hissa qo'shishini qayd etdi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, yuqoridagi omillar bir-biri bilan bog'liq bo'lib, kompleks tarzda qo'llanganda pedagogning kasbiy mahoratini akme darajasiga olib chiqadi. Shu bilan birga, doimiy malaka oshirish dasturlari va innovatsion metodlar pedagogik jarayonning sifatini sezilarli oshirishga xizmat qiladi va o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi.

Munozara

Tadqiqot natijalari doimiy malaka oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalar, psixologik tayyorgarlik va shaxsiy rivojlanish birgalikda boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy mahoratini akme darajasiga yetkazishda muhim ekanini ko'rsatadi. Doimiy malaka oshirish kurslari pedagogning nazariy bilimlarini yangilash va amaliy ko'nikmalarini takomillashtirishga yordam beradi, bu esa Paterson & Gilbert (2019) tadqiqotlari bilan mos keladi, ular kasbiy kompetensiyaning doimiy rivojlanish orqali oshishini ta'kidlaydilar.

Psixologik tayyorgarlik va pedagogik kommunikatsiya ko'nikmalari o'qituvchining kasbiy mukammalligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shaxsiy rivojlanish – kreativlik, intellektual rivojlanish va metodik yangilanish – pedagogning akme darajasiga yetishida muhim omil hisoblanadi. Natijalar shuni

ko'rsatadiki, ushbu omillarni kompleks tarzda qo'llash pedagogik jarayonni rejalashtirish, innovatsion metodlarni joriy etish va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashda samarali natija beradi.

Xulosa

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy mahoratini akme darajaga olib chiqishda bir qator asosiy omillar muhim ahamiyatga ega: doimiy malaka oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalar, psixologik tayyorgarlik va shaxsiy rivojlanish. Ushbu omillar bir-biri bilan o'zaro bog'liq bo'lib, o'qituvchining professional mukammalligini kompleks tarzda oshiradi. Tadqiqot natijalari pedagogik jarayonni sifatli va samarali tashkil etishda tavsiyalar beradi: pedagogik faoliyatda innovatsion yondashuvlarni qo'llash, doimiy malaka oshirish tizimini joriy etish, o'qituvchilarning psixologik va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash. Shu asosda boshlang'ich ta'lim sohasida o'qituvchilarning kasbiy mahoratini akme darajaga yetkazish jarayoni samarali va tizimli bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova, N. (2021). **Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi**. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Paterson, K. N., & Gilbert, J. H. (2019). **Teacher professional competence and continuous development**. London: Routledge.
3. Serikov, V. S. (2020). **Akme-level professional development in education**. Moscow: Prosveshchenie.
4. Tursunov, A. (2022). **Innovatsion pedagogik texnologiyalar va o'qituvchilarning professional o'sishi**. Toshkent: Fan va Ta'lim.

5. Shamsiev, O., & Egamberdiyeva, L. (2021). **Pedagogic communication and psychological readiness of primary teachers.** Tashkent: Pedagogical Research Journal, 5(2), 45–58.

6. Darling-Hammond, L., Hyster, M. E., & Gardner, M. (2017). **Effective teacher professional development.** Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.

7. Fullan, M. (2016). **The new meaning of educational change** (5th ed.). New York: Teachers College Press.

8. UNESCO. (2020). **Innovative teaching and teacher professional development in primary education.** Paris: UNESCO Publishing.